

LIBER V.

In V. VI. & IX. Decalogi Præceptum.

DISSERTATIO I.

De Homicidio, duello, & bello.

CAPUT I.

Reversetur propositio damnata ab Alexand. VII. & Ven. Innoc. XI.

I. VIR equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat. 2. Alex. VII.

II. Est licitum Religioso, vel Clerico, calumniam gravem criminis de se, vel de sua Religione spargere minantem occidere, quando alius modus defendendi non suppetit, uti non suppetere videtur, si calumniator sit paratus vel ipse Religioso, vel ejus Religioni publice, & coram gravissimis viris publicis impingere, nisi occidatur. 17. Alex. VII.

III. Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam judicem, à quo iniqua cædè immineat sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare. 18. Alex. VII.

IV. Non peccat maritus occidens propriam uxorem in adultério deprehensam. 19. Alexand. VII.

V. Fas est viro honorato occidere invasorem qui mittit calumniam iniquam, si aliter hæc ignominia vitari nequit. Idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuisse percussus, & post impactam alapam, vel ictum sustulit fugiat. 30. Innoc. XI.

VI. Regulariter occidere possunt furem pro conservatione unius auri. 31. Innoc. XI.

VII. Non solum licitum est defendere defensione officiosa que actu possidemus, sed etiam ad que jus inchoatum habemus, & qua nos possiduros speramus. 32. Innoc. XI.

VIII. Licitum est tam heredi, quam legatario contra injuste impediendum, ne vel hereditas adeatur, vel legata solvantur, sed taliter defendere, sicut ipsi habent in cathedram, vel præbendam contra eorum possessionem injustè impediendum. 33. Innoc. XI.

IX. Licet procurare abortum ante animationem ferus, ne puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur. 34. Innoc. XI.

CAPUT II.

Propositiones quædam laxæ

I. UBI est scripta spretra permissio à Deo ut Reges, & Republicæ possint interficere reos? An est in Scriptura? An in traditione? Estne fidei articulus? Si solo lumine naturali eo ducimur, patere ex eodem lumine naturali dicemus, quid cuique privatum, licet in occidendo aggressore, non solum vita, verum etiam honoris, & rei. Clericus Gallicanus anno 1700. in Comitibus generalibus hanc doctrinam damnavit ut scandalosam, erroneam, & hæticam, Regibus, & Rebus publicis injuriosam, vanis ratiociniis, & regulis vitam hominum, & morum decreta subsicientem.

II. An homo religiosus, qui fragilitatis cædens feminam vilem cognovit, quæ honori ducens se postuisset viro tanto, rem enarrat, & eundem infamat, possit illum occidere Resp. Quid scis? Caramuel in Theolog. fund. num. 1155. Hæret suspensus; & hoc fact est ex Probabilissimi doctrina colligatur, id licere: quia quando lex est dubia, homo liber à lego est.

III. Regulariter occidere possunt furem pro conservatione unius auri. Propositio damnata solum vult, id non licere regulariter; esto in aliquibus circumstantiis possit id licere. Dominicus Viva in Tract. in propof. 19. Alexand. VII. num. 10.

IV. Potest quidem vir nobilis volentem impingere alapam gladio impedire, & ut multi docent, etiam defensione occisiva se defendere. Idem Viva in propof. damn. 17. & 18. Alex. VII. num. 9.

V. Vir equestris non tenetur fugere aggressorem cum suo dedecore; sed potest ab illo se defendere defensione occisiva. Idem Viva in propof. damn. 17. Alex. VII. num. 5.

VI. Etiam ad honorem necessarium tuendum viro honorato licere occidere injustum, ac contumeliosum aggressorem, docent DD. & sine dubio verissimum est in hac suppositione quod vir honoratus in aliquo casu alter ignominiam, vel contumeliam repellere, honoremque sibi auferendum aliter tueri non possit, nisi occidendo aggressorem contumeliosum. Patrius Sporer tract. 5. in 5. Præcept. Decal. cap. 2. sec. 3. §. 4. num. 159.

VII. Licet ad honorem tuendum, invaluorem post impactam alapam, fustem, vel vulnus fugientem insequi, & occidere. Censeo hanc sententiam esse probabilem, & tuam in praxi: quia dum adversarius fugit, & percussus insequitur, moraliter adhuc durat congressus. Diana tom. 8. coord. tract. 5. resol. 7. num. 3. & 6. item resol. 8. n. 2.

VIII. An si judex desit, possit quis intrare in locum ubi rem furatam in pacifica possessione, ne fur constituit, & illum occidere cum moderamine, &c. Respondeo affirmativè. Idem Diana loc. cit. resol. 131. in tit. & num. 1.

IX. Si re accepta fugias, tunc possum insequi, & ferire; vel si necesse sit, eminus te petere. . . si invadas res meas per famulum, vel arte magica per demonem, nec alia ratione quam nec tua possit impediri; si conjuraveris in mea damna; si impediatis iniquè meos creditores ne mihi satisficiant; si falsa accusatione, vel falso testimonio me fortunis coneris evertere; nec alia ratio impediendi suppetat. P. Leonardus Lessius lib. 2. de Just. cap. 9. dub. 2. num. 74. & 75.

X. Petes, an sit contra justitiam, si furem procul fugientem conicias, quando res judicatum est?

cio est recuperabilis? Responderetur, verius videre non esse. Idem Lessius loc. cit. n. 70. & 71.

XI. Fas unoquoque est interficere eum, qui nos interficere decrevit, quando aliter non potest via evadendi mortem, grave periculum mortis, quod nequitiæ illius ex eo decreto nobis imminet; si ve qui id ita decrevit, dicentur, dum jam aggressor sit, sive non: id enim quæsitio est de vocabulo. Ludovicus Molina de Just. tom. 4. tract. 3. disp. 12. num. 2.

XII. Probabiliter respondeo licere, & absque meru irregularitatis, occidere occulte litigatorem, si constet aperte, & omnino certo, dictum litigatorem omnino injustè, & per calumniam procedere, & etiam sit omnino certum quod innocens sua bona irrecuperabiliter amissurus est, nec aliud sibi remedium ad ea recuperanda suppetat. P. Leander à SS. Sacram. part. 5. tract. 2. disp. 13. quæst. 50.

XIII. An post Decretum Innocentii XI. licitum sit invaluorem honoris cum moderamine inculpatæ tutelæ occidere? Probabiliter multo respondeo, etiam post decretum SS. P. N. Innocentii XI. licitum esse: quia ex propositione particulari ad universalem non tenet consequentia. Emmanuel à Conceptione, seu continuator Leandri à SS. Sacram. part. 4. in ordin. 9. tract. 2. disp. 3. quæst. 6.

XIV. An post dictum P. N. Innocentii decretum licitum sit occidere eum qui dicit, Mentiris; aut contumeliam profert perfectè, ut in te infans, malè castè, &c. vel imperfectè, ut tu es infans. . . malè gestè. . . si aliter injuria repelli non potest? Probabiliter respondeo affirmativè. Idem Emmanuel à Concept. loc. cit. quæst. 11.

XV. Qui invaluorem ab altero, sive armis, sive contumeliosis, si potest fugere, & malum declinare non tamen fugit, sed cum debita moderatione se defendit, & alterum occidit, non tenetur ad restitutionem. Dominicus Viva in suo cursu theologico morali. Tom. 1. part. 3. de Res. quæst. 7. art. 1. num. 2.

XVI. Si rarissimo casu eo loco sita res est, ut miles in exercitu, vir equestris in aula regia, officio, dignitate, Ducis, aut Principis favore, ob ignaviam suspicionem excidere debeat, nisi idemdem provocanti se sistat; non audeo damnare eum, qui merè defensionis gratia paruerit. Paulus Layman lib. 3. de Just. tract. 3. part. 3. cap. 3. num. 3.

XVII. Dubium autem est an liceat innocenti id duellum acceptare, sive offerre, quando certum est fore ut actor per fraudem in iudicio ipsum opprimat, & ejus injustam condemnationem impetret. Quidam neutrum licere ajunt. . . sed melius alii dicunt, licere re huic innocenti duellum ad vitam, honorem, & res familiares in notabili quantitate tuendas, quando constat omnino injustè, & per calumniam actorem procedere: & certum omnino est fore ut innocens hæc amittat, nec aliud sibi evadendi remedium suppetat. . . . Atque optinè Banæz ait, licere innocenti in

his casibus acceptare, & offerre duellum. . . Immo, & non provocando ad duellum interficere occultè actorem illum calumniosum, cum hæc occisio vera sit defensio. Immo bene Nav. ait, teneri innocentem non acceptare duellum, nec indicere, si potest occultè illum occidendo id vitæ, honoris, rerum familiarium, periculum evadere. Quippe sic proprium vitæ periculum in duello imminens vitæ, & peccatum actoris offerentis, aut acceptantis duellum. Thomas Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 39. num. 7.

XVIII. Pro te minima non videtur cessum jus defensionis cum tanto alterius malo. Est enim valde iniquum, ut pro panno, vel etiam uno auro servando alicui vita auferatur. Si tamen veniret probro tibi, nisi rem furi extorqueres, posses conari, & si opus esset, etiam occidere juxta Solerem. Tunc enim non tam rei, quam honoris esset defensio. Lessius de Just. & Jur. lib. 3. cap. 9. dub. 2. num. 68.

XIX. In propositione 17. damnata ab Alexandro VII. quæ ajebat, licere Religioso, vel Clerico occidere calumniatorem graviam criminis in eos minantem, si alio modo vitari non possit, non venit damnatum dicere, licitum illis esse calumniatorum occidere, quando actu injuriola verba in eos profert factum valde læsiva, si alia via non est tantum malum vitandi. Torrecilla in propof. damn. ad dic. propof. num. 14. fol. 471.

XX. Immo nec damnatum venit dicere, solummodo esse peccatum veniale in Religioso, vel Clerico, in casu propositionis damnatæ, occidere calumniatorem. Idem Torrecilla ibi num. 22. fol. 471.

XXI. In propositione 18. ab Innoc. XI. damnata de occisione falsi accusatoris, falsi testis, & judicis, à quibus imminet damnatum quod vitari non potest, non venit damnatum dicere, doctrinam propositionis esse speculative probabilem, nec inhibitu dicere, quod si practicè id fiat, tantummodo veniale peccatum erit. Idem Torrecilla ibi ad dic. prop. num. 9. fol. 472.

XXII. Adhuc stante damnatione prædictæ propositionis 18. probabile est intelligendam venire, & propositionem, & jus damnationem de aggressore in actu proprio, non de aggressore in actu secundo, seu de actuali offendente. Idem Torrecilla ibi num. 25.

XXIII. Potest vir honoratus alium occidere absque lætali, quando aliter honorem in re gravis momenti tueri non potest. Idem Torrecilla tom. 1. Summ. tract. 3. disp. 2. cap. 2. sect. 3. §. 3. num. 121. fol. 476.

XXIV. Negari non potest quin saltem honorem, famamque illam quæ ex virtute, & sapientia nascitur, quique verus honor est, justè defendere Clerici, & Religiosi valeant, ac sapè debeant, cum hic sic propriis professionis ipsorum, quem si amittant, maximum bonum amittunt. Nam per hunc redduntur sum.

Bannez, Lugo, Tapia, Serra, Navarra, & alios similes Doctores. Eandem defendunt P. Viva, Sporer, Antonius Casnedi, qui ait omnes T. eandem defendere. Quoniam, inquit, honor vitæ comparatur. Ergo sicut ob vitæ, ira, & pro honoris licita est calumniatoris occisio.

XI. Præfata sententia hostiliter pugnatur cum Christianissimi spiritus, & antievangelica est. Inquit enim Evangelium Matth. 5. *Orate pro persecuentibus, & calumniatoribus vobis.* Et laudati auctores dicunt: *Occidite calumniantes vos.* Quare reijcio hanc propositionem P. Viva in tractat. thes. 17. Alex. VII. num. 9. *Potest quidem vir nobilis thes. volentem impingere alapam, gl'ia impedire, & ut multi decus, etiam defensione occisiva se defendere.* Christus Jesus dicit: *Si quis te percussit in dextram maxillam tuam, præbe illi, & alteram.* Resp. P. Daniel Stadler in suo de Duello honoris vindicæ opore: *Rara avis in terris.* Et si hæc Probabilissimum doctrina obtineat, rarissima hæc avis erit. Non minus bellum Evangelio indicit hæc altera doctrina P. Viva ibidem num. 3. pag. 58. *Vir equestris non tenetur fugere aggressorem cum suo decore, sed potest ab illo se defendere defensione occisiva.* Nimis quoque laxa est hæc doctrina P. La Croix: *Non tenetur fugere invasorem, si per hoc incurras gravem ignominiam.* Lib. 3. p. 1. n. 803. pag. 207. Plura alia laxa paradoxa, quæ idem Viva, Sporer, Diana, & alii Probabilitate docent, prætereo. Hæc pauca indicavi, non ut auctoribus istis, quorum intentionem, & animum que pius fuisse credo, invidiam crearem; sed ut lectores cautos efficiere in legendis hujusmodi libris.

XII. Præfata doctrinam contineri in thesi 30. damnata ab Innocentio XI. & supra scripta, mihi certum apparet: & quod plus est, pugnat cum Evangelio videns. Nam tolerantia calumniarum, & fuga persecutionum, aut in famis est, aut secus. Si primum; infamem rem Christus præcipit, cum jubet orandum pro calumniatoribus. Hæc verò blasphemia est. Si secundum; roit adversantium fundamentum. Paucis rem conficio. Fugere invasorem, alapam pati, calumniatores tolerare dedecet vitam equestris nobilem antichristianam, Evangelii hostem, & mundani honoris idololatram, verum est summopere verò decet nobilem equestris, virum christianum, Evangelii professorem, Dei famulum, & Jesu Christi discipulum.

XIII. Duplex distinguendus honor est: alter in opinione humana, & mundi apprehensione fundatus, alter operum honestate partus. Hunc magni facere, illum contemnere Christianus debet. Fuga invasoris, tolerantia alapæ, percussio, calumniarum, actiones sanctæ sunt, honoremque viro christiano dignum pariunt. Mundi, & diaboli affectu hinc infamiam, & dedecus proficisci blaterant. Consilii hæc sunt, reponunt aliqui. Gravissimi præcepti hæc sunt, intonant Evangelistæ, necessitate urgente vitandi homicidii.

XIV. QUÆST. V. *Licitane est hominis inva-*

foris occisio ob conservationem bonorum temporalium? RESP. Adfirmat major Theologorum recentium pars, quando bona magni momenti sunt. Evincere contendunt auctoritate Scripture. Nam Exod. 22. dicitur: *Si stringens fur dominum, sive sufficiens fuerit inventus, & accepto volente mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis.* Adducunt cap. *Interfocisti*, 2. de Homicidio. Ratione autem sic arguunt. Bona temporalia necessaria sunt ad vitæ sustentationem. Ergo qua ratione licitum est sustentare, & defendere vitam propriam etiam cum occisione invasoris, eadem licitum erit occidere furem bonorum temporalium. Accedit quòd si fures impunè rapere bona possent, omnia plena esset latrocinium.

XV. Hæc sententia mihi falsa est, & divino mandato adversa. Si auctoritatem consueto Evangelii, tum Patrum, tum canonum, nec probabilis apparet. Ab auctoritate salum postremis sæculis probabilitatem extrinsecam recentiorum Theologorum acquirunt. Nec unum sanè SS. Patrum recentiores Theologi allegare pro se valent. S. Augustinus vix permittit occisionem invasoris vitæ; exercè verò improbat occisionem furis, sicut, & cæteri Patres, quorum nec unus approbat hanc occisionem.

XVI. Joannes Riardus Lovanienfis quoddam, testatur anno 1570. comunem fuisse sententiam penes Theologos, & Canonistas negantem licitum esse occidere furem bonorum duntaxat invasorem. Perdoctus, & probolique Canonista FAGNANUS ad caput *Interfocisti* de Homicidio inquit: *Secundum canones in foro saltem penitentiam, & quoad Deum absolute credimus, non posse latrum sine peccato occidere spoliatorem.* Henricus à S. Ignatio pro hac eadem sententia citat Alensem, Scotum, Summam Tabienam, Gersonem, Augustinum de Ancona, Toftatum, Vulpem Scotistam, Merbesium, Hennetum, Du Hamel, Neessen, Van-Rois, Du-Rois, Diana tom. 8. tract. 5. resol. 29. pro eadem sententia citat Acursium, Panormitanum, Areticum, Felinum. Eandem sententiam trahit Joannes Innocentium IV. super cap. *Si vero* 3. de Sent. excom. Alexandrum III. in cap. *Suscipimus* ib. de Homicidio. voluntar. Auctoritas igitur extrinsecæ summa est tum Theologorum, tum Canonistarum.

XVII. Sed quod decretorium est, lex evangelica *Non occides* absoluta est, à qua Patres solum defensionem propriæ vitæ excipiunt. Quid quod luculentissime Christus Dominus Matth. 5. vetat occisionem ob defensionem bonorum temporalium? Inquies: *Qui vult reum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei, & pallium.* Consilium hoc esse non inficior, si exercitium spectetur. At quantum ad ahim præparationem præceptum est, ut docet S. Thomas cum omnibus Theologis. Sed vim, & efficacitatem horum verborum expendamus, si in ipso tribunali, ubi licita est defensio, intendant licem super propria tunica, remittendum pallium est, ne-

nedum tunica, ut lites jurgia, dissidia, expensæ, & odii occisiones vitentur; numquid licitum est occidere tunc proprie raptorem? Consilium istud vim præcedunt auctoritate perpicillitate exponit. Nihil tam necessarium homini post cibum, quam tunica, qua nuditas operitur. Christus Dominus, ut altius imprimeret animis nostris amorem erga proximum, horrorem contra odium, & vindictam, consulti omnia dimittenda, ut dissidia vitentur. Recentiores Theologi oppositæ sententiæ defensores non modò proper vitæ necessarium, sed propter quæcumque bona magni valoris licite occidi furem posse docent. Rescribamus theses damnatas. 31. *Regulariter occidere possunt furem pro conservatione unius auri.* 32. *Non solum licitum est defendere defensione occisiva qua actu possidentur, sed etiam ad qua jus incertum habemus, & que nos possessuros speramus.* 33. *Licitum est tam heredi, quam legatario contra injuste impediendum se taliter defendere; sicut, & jus habenti in cathedram, vel probandum contra eorum possessionem injuste impediendum.*

XVIII. Quis dixerit doctrinam harum trium thesium non esse truceam, crudelem, sanguinariam, antievangelicam? Et tamen non pauci Probabilitate, qui beneignè appellari ambiunt, non cessant eandem prescriptas theses variis fucis obteatas propagare. P. Viva advertit, primam thesism defendi à Molina, & à Lugo, si furto addatur contumelia adversus vitam nobilem, futurumque evadat rapina: Additque P. Viva, *quod si aliquando animus unius auri foret alicui pauperi ingeni damnatum, ut si artificii tollatur instrumentum sue artis, quo sublato non possit suam, ac juratum vitam sustentare, tunc poterit illud defensione occisiva custodire; & idò propositio damnata solum vult, id non licere REGULARITER; esto in aliquibus circumstantiis possit id licere.*

XIX. Videat, quam apprimè hæc doctrina cum evangelica doctrina conveniat? Regulariter, inquit P. Viva, non licet occidere furem unius auri; at in aliquibus circumstantiis id licet. Quid si furum sit non unius, sed duorum? Quid si trium, quid si decem, si viginti, si quinquaginta, si centum aureorum sit? Tum tutum, nedum licitum erit furem occidere regulariter. Et altissimum mandatum *Non occides* subiectionem hominum opinionumculis, nihil certi vetat. Nam alii ob duorum, alii ob trium, alii ob decem, alii ob viginti, alii ob centum aureorum furum juxta paupertatem, aut divitias illorum à quibus auri furtiplantur, occidere licite homines possunt, hæc recentium Theologorum sententia admittit. Præceptum *Non occides* vetat homicidium, etiam gravi causa data. Quis enim hominum ratione præditus sine gravi causa hominem occidit? Juxta verò horam recentium Theologorum opiniones regulariter ob furum unius auri homicidia parari nequeunt. Cæterum, si aureus iste sit necessarius ad victum comparandum, si auri sint multi, tum occidi homines poterunt.

XX. Heinc evidenter patet, admisso licito

homicidio ob furum rerum temporalium, gravissimum quintum Decalogi mandatum firmò commentum evadere, & quasi in nihilum occidere. Nam tot sunt de licitis homicidiis opinioniones, quot sunt varii furorum genera. Siquidem alii occidi possunt ob furum juxta hos auctores unius, juxta alios duorum, juxta alios decem, juxta alios quinquaginta, juxta alios centum aureorum. Heinc consequitur licitum esse defendere defensione occisiva non modo ea que actu possidentur, sed etiam ea ad qua jus habetur. Et propterea licitum erit occidere illos, qui impediunt consecutionem dignitatis, & gradus, unde ingentia emolumenta proficiunt. Ejuimodi theses damnatæ utique sunt. At nihilominus communiter recentiores Theologi propagant, occidi hominem posse ob furta rerum temporalium. Quoniam reponunt damnatum homicidium esse ob furum unius auri, secus ob furum unius auri adjecto verbo contumelioso, secus ob furum duorum, decem, viginti, quinquaginta, centum aureorum. Conferto christiane lector hanc doctrinam cum doctrina evangelica, & tum, & ipse hostilem, & manifestam deprehendens oppositionem.

XXI. Non modò cum Evangelio, cum Patrum, factorumque canonum doctrina pugnat hæc ob bonorum temporalium furum occisio hominis, sed ipsi nature juri adversatur. Vita quippe hominis est ordinis adeò superioris, ut nulla omnino sit proportio cum bonis temporalibus ordinis longè inferioris. Ergo homicidium patrum propter furum bonorum temporalium perverit nature ordinem. Quomobrem ipse supremæ potestates, quæ juris nature ordinem custodiunt, conservantque, ob simplex furum pœna capitis non pleciunt fures. Tunc solum eos ad mortem damnant, cum furum est qualificatum, ut ajunt, seu aliqua enormi circumstantia affectum. Longius non protraho argumentum, cum natura sua pateat.

XXII. Argumenta oppositæ sententiæ nullius momenti sunt. Scriptura sancta concedit homicidium furis nocturni, quia præsumitur pravus animus occidendi dominum, ut evidenter colligitur ex prohibitione immèdiatè adjecta occidendi furis diurni. Continuo enim additur ibidem: *Quod si orio Sole hoc fecerit, homicidium perpetravit, & ipse morietur.* Canones qui opponuntur, permittunt homicidium latronis qui bona, & vitam invadit. Cap. *Interfocisti* dicitur: *Te, tuoque, &c. Lege Fagnanum in hoc caput.* Quæ à ratione petita obruduntur, inutilia sunt. Bona temporalia sunt utique necessaria ad vitam sustentandam; at negatur latronem posse umquam ita omnia bona auferre, ut homo bonis spoliatus nequeat vitam degere. Nam si qui furum patitur, dives est, numquid latro auferre omnia bona potest? Tandem vi contingere casus potest ut homo furum patiens nequeat se sustentare. Insuperfluum ergo est sophisma à necessitate vitæ sustentandæ accelsitum.

cipis debeat cedere armis, officio, dignitate, aut excidere Ducis, vel principis favore, & gratia ob ignavia suspensionem; adeo tunc sub titulo honoris ipsius vitæ, vel familiæ conservatio periclitetur; omnino fatendum est cum Navarro, Layman citat. *aliquæ communiter*, licet tunc duellum acceptare, & meræ defensionis gratia provocanti se sistere: quia tunc esset veritas, & merè *justa defensio* contra injuriam aggressorem, sicut provocantem, quia sua vocatione de facto, vel actu *aggradiatur mem* honorem, officium, dignitatem, adeoque conservationem vitæ, vel familiæ meæ, ut illa mihi violenter eripiat. Profundè lege naturæ eadem vi defendere possum, ac debet, cum abique eorum amissione retrocedere nequeam.

V. Alii, ut fuciatius eluderent thesim scriptam ab Alex. VII. in qua continetur doctrina P. Sporer, & aliorum, negarunt licitum esse duellum ob periculum amittendæ dignitatis, vel Principis favoris. Propterea addunt, reducto casu ad illas angustias, quod nisi acceptet, certus moraliter sit se *advindicatorem redatum* iri; ita ut acceptare, & pugnare non tam sit duellum inire, quam se defendere ab injusto omnium bonorum suorum expoliator, licite posse duellum acceptari.

VI. Omnes isti Casuistæ defendunt primam damnatam thesim. Ut verò eluderent artificiosè verborum involuero thesim proscriptam ab Alex. VII. quæ ob timiditatis notam declinandam licitum afferbat duellum, alia comenta excogitarunt. Paucis omnia perstringam. Et primò quidam ajunt, aliquid posse timiditatis notam declinare dicendo, se non posse acceptare duellum, quia Christianum id dedecet. *Nihilominus se in trepidis esse paratum ad justam defensionem propria manu, & casto suscipiendam contra quoscumque injustos aggressores*. Hac responsione, inquirunt, evadit quisque timiditatis notam. Est. Sed renuntiat quoque Evangelio dicenti: *Si quis te percussit in una maxilla, præbe illi, & alteram*. Matth. cap. 5. Recentia responsio est, si expressa, saltem tacita provocatio ad duellum, nedum acceptatio. Adversus hominem ita furentem te sistis, eique intonas, te paratum esse ad justam defensionem propria manu, & ense suscipiendam? Iste ne Christianus qui sic loquitur? Provocator talia audiens, coactus ipsa est ad enses distinguendum, & aggradiendum talem respondentem, ne ipse vilis, timidus, abjectus appareat. Christianus ad duellum provocatus, ut fratrem suum provocantem placer, & ad meliorem frugem revocet, tenetur subite timiditatis notam apud mundum insanum: tenetur aut humili sermone, aut fuga iratum fratrem demulcere, & omni possibili modo evitare æternæ damnationis utriusque periculum. Hæc est doctrina evangelica. Distinguendus semper est honor honestate, & virtute parvus, ab honore sicutio, & chimerico, opinione infancientis mundi nixo.

VII. Expendamus nunc commenta alia quibus alii obsecrant, & evertunt tum evangelicam doctrinam, tum decreta Pontificum, & Conciliorum.

Tridentini. Duellum, inquirunt, non est licitum ob solum honorem defendendum. At si ab hoc honore fortuna officium, gradus, & reditus pendean, quibus, & se, & familiam suam sustentare provocatus, tunc, & acceptare, & indicare duellum potest. Alloquin ad mendicitatem se, & familiam reduceret. Numquid cum tanto incommodo Christi Evangelium obligat? Adde tunc non esse duellum acceptare, sed se, & sua defendere. En omnia horum argumenta paucis expressa.

VIII. Defensio isthæc chimerica omnino est. Quid provocatus defendit? Vitam propriam? Non: quoniam provocator non aliud intendit nisi humiliationem, & demissionem provocati. Si iste se humiliet, & consuevit provocatorem viribus prævalere, fortioresque se esse, & magis strenuum, omnia in tuto sunt, & dissidium omne evanescit. At, reponunt laudati auctores, si provocatus hoc se gerat modo, ignominiam contrahit, timidum, & vilem se prodit: atque adeo amittit, & dignitatem, & officium, quo se, & familiam sustentat. A quo, amabo te, privandum officio est? A provocatore? Non certè. A quo ergo? A Principe, ab Imperatore exercitus? Adversus istos ergo defendere bona sua debet provocatus, non contra provocatorem nihil de his cogitantem. At à provocatore, cui si se humiliat, ignominiam incurrit, ob quam spoliabitur officio, originem mala imminere arcescunt. Per egerie. Connexa ne hæc sunt, & necessariò conjuncta? Juste ne Imperator exercitus spoliavit vicum æqualem provocatum ad duellum officium, propterea quod strenuum Christianum se prodidit, & evangelicæ fortitudinis argumentum splendissimum prohibuit? Non minus ferè dispartita hæc sunt, quam si diceret, debuisse paganos gladium distinguere adversus Apostolos persuadentes fidem Christi, ob cuius professionem occidendi à Nerone, à Dioclecianno erant. Allegata ergo defensio sophistica, cavillatoria, & chimerica est. Idcirco jure proscripta in prima thesi: *Indeque officio, quo se, suscipere suscipit, privaretur*. Immo hoc effugium damnatum jam erat ab Innocentio XI. in thesi 32. *Non solum licitum est defendere defensione occipiva que acta possidemus, sed etiam ad que nos inchoatum habemus*. Reditus ex officio manantes actu non possidentur, sed inchoatum jus ad eosdem habetur. Addunt auctores citati, provocatum respuentem duellum spe ascendendi ad superiores gradus privari. Sed hoc commentum damnatum in prima thesi: *Vel promotionis alia sibi debita, ac promerita spe perpetuo carere debent*.

XI. Tandem defensionis oppositæ facilitas ex aliis capitibus horrida apparet. Qui duellum acceptat, periculo mortis se exponit. Si moriatur, quis tunc familiam sustentabit? Quamdiu homo vivit, potest industria sua & se, & familiam sustentare. Et proximo mortis periculo poterit quis se exponere, ne officium amittat? Ubi confidentia in illa divina providentia quæ alimenta omnibus in se confidentibus spondet? Si provocatus provocatorem occidat, ad infernum ejus animam detrahit, & semetipsum æternæ damnationis.

tionis evidenti periculo exponit. Adde occisorem debere aliud cælum, alium Principem quærere, ut penam mortis in occisorem latam declinet. Vitam igitur propriam, animam, & familiam perdendam exponit provocatus, dum duellum acceptat. Prima itaque sacrosancti Evangelii principia evertunt duelli in descripto casu defensores.

§. IV.

Animadversiones in secundam damnatam thesim.

I. Hanc thesim totidem verbis defendit ex Probabilis P. Patricius Sporer *cir. n. 5. cap. 2. sect. 4. n. 204.* sic prosequens: „Denique excusari possunt ex simili rationabili causa, etiam honoris tuendi, vel humane vilipensionis vitandæ gratia duellum acceptantes, vel ad illud provocantes, quando certò sciunt pugnam non esse fecuturam, utpotè ab aliis impediendam, &c. Vide Dianam p. 1. tract. 16. vers. 52. & multo magis, si ex conditò occultè certò promittant, quod impediendi sint ab omni damno, et si descenderint ad locum pugnae, gladios strinxerint, ictus aliquot sine aliquo periculo contorserint, &c. uti observat Bassæus v. Duellum n. 8. Tamburini lib. 7. Decal. cap. 1. §. 3. in fine, & alii apud ipsos. Tamburinus præter Bassæum & Dianam citat Escobarum.

II. Nollum non movent lapidem aliqui ut mundanum honorem, & axiomata insanorum hominum cum Evangelio componant. Quæ duo tamen hostiliter pugnant, non secus ac lux, & tenebræ. Non modo effectus duelli, sed duellum ipsum lex evangelica, & sacri canones vetant. Duellum situm partium verum, & partim fictum est, & utroque ex capite flagitiosum. Verum duellum ex una parte est cum ea omnia quæ ad verum duellum requiruntur, ponantur. Pugna conditò indicitur, & locus, tempusque designatur: & certatur ad locum designatum tempore inditò procedens. Hæc omnia verum duellum constituent, quod scandalum parit, quod Ecclesia detestatur. Quod postea periculum mortis, vel gravis vulneris non sequatur, non tollit quin in conspectu publico duellum verum appareat. Deinde quorsum hoc fictum certamen? Ut declinetur nota vilipensionis, & timiditatis, ut honor mundanus resfulgeat. Publicum ergo scandalum parandum est ob spectum honoris mundani, quem conculare, ut Christi Evangelio obedias, verumque honorem virtutis partum conserves, astringeris? Aut patet hominibus consilium sicæ pugnae, aut secus. Si primum honor mundanus obtenebretur, & infamatur. Si secundum, scandalum pificum, non declinat. Ergo, & in conspectu Dei, & coram mundo hoc fictum duellum abominatione, & iniquitate plenum est.

§. V.

Animadverso in tertiam thesim.

I. Nam docet P. Milante in suis exercitati-

nibus in 2. *Prop. Alex. VII.* his verbis: „Si Dux, vel Officialis militiæ acceptaret duellum non, ex levi videtur timore, sed ex gravi metu cadente in vitam constantem, amissionis nempe famæ nedum, verum etiam, & officii, quo proculdubio spoliaretur, quia recusans duellum, haberetur ut vilis, nec milites amplius gererent morem, ut consuetum est apud aliquas nationes: certè iste non incurreret ecclesiasticas penas ab Ecclesia contra duellantes latis, eo quia Ecclesia, ceu pia mater, nunquam alligare, tantoque onere gravare intendit filios in tam immani discrimine positos. Hinc Castropalaus, &c. Confirmat etiam Layman, &c.

II. Auctor iste solidam doctrinam contra duellum propugnat; ac erravit nimia benignitate in pena Ecclesiastica minuenda. Idcirco BENE-DICTUS XIV. P. M. hanc fictitiam benignitatem damnans antecessorum Pontificum penas contra duellantes confirmavit, & uberius explicavit in laudata constitutione his verbis: *Statuimus, atque decernimus ut si quis in duello sine publico, sive privato inditò, hominem occiderit, sive hic mortuus fuerit in loco consilii, sive extra illum ex vulnere in duello accepto, hujusmodi homicida tamquam interficiens proximum suum animo præmeditato, ac deliberato ad formam constit. felic. rec. Præd. Nostri BENEDICTI XIII. &c. ab Ecclesiasticis immunitatis beneficio exclusus, & repositus omnino censetur; ita ut a cunjsque sacri, aut religiosi loci asylo, ad quod confugerit, servatis tamen de jure servandis, extra, & iudicii competentis curia, pro merito puniendus tradi possit, & debeat.* Vide ibi alia plura. Subdit: *Præterea simili motu, & auctoritate decernimus, ac declaramus sepulchrum sacra privationem in sacrosancta Trid. Synod. injunctam mortuis in loco duelli, & consilii incurrendam perpetuo fieri etiam ante sententiam iudicis, à decedente quoque extra locum consilii ex vulnere ibidem accepto, sive duellum publice, sive private inditum fuerit, etiam si vulneratus ante mortem non incerta penitentia signa dederit, atque à peccatis, & censuris absolutio nem obtinuerit; sublata Episcopis, & ordinariis locorum super hæc pena interpretandi, ac dispensandi facultate, &c.* Si ipsis Episcopis sublata est facultas interpretandi hanc pontificiam constitutionem, eam ne sibi usurpabant Casuistæ aliqui? Quare proscripta manet opinio alterius novissimi Moralistæ iniquitatis: *Si tamen cadaver ab excommunicatione iussu superioris facultatem habentis absolvetur, postea etiam honorari ecclesiastica sepultura*. Hoc aperte constat ex rectitatis constitutionis verbis.

§. VI.

Animadversiones in quartam proscriptam thesim. Idea status naturalis quam perhibet P. Daniel Stadler, arbitraria, & commentitia.

I. Quoniam P. Daniel Stadler in suo volumine de Duello honoris vindicæ quartam, & quintam thesim damnatam ex illicito, & sulo calamo propugnat, operæ pretiæ existimavi breviter perstringere principia illa quibus proscriptam defen-

VI. QUÆST. V. Utrum Rex catholicus in bello iusto contra alios Catholicos vocare in auxilium quos gentiles, & infideles? RESP. Quamquam licitum est Principi iuste preliantem auxilium ferre, etiam si diversæ fidei religionis, dummodo id præstari sine scandalo, & fidei periculo queat, ut ex Scriptura sancta colligitur, (nam Machabæi, ut ex iib. 1. cap. 8. colligitur, fœdus cum Romanis inire) verum non video, quomodo fieri sine scandalo, & absque fidei periculo possit ut infideles in auxilium vocati possint in bello quod fit à Principe catholico adversus alios catholicos. Odium enim intestinum, & vehementer averso inter diversæ religionis professores innumerata sacrilegia patiunt, & virtutum strages. Quid si referre vellem temporum profanationes, sacrarum imaginum conculcationes, virginum contumptions, & cætera absurda quæ ejusmodi fœdera consequuntur? Alta mente repositum esse Principibus catholicis debet documentum S. Cælestini I. ad Theodosium Imperatorem datum, & in actis Concilii Ephesini descriptum: *Major vobis fidei causa debet esse quam regni, ampliusque pro parte Ecclesiarum clementia vestra debet esse sollicita, quam pro omnium securitate terrarum. Subsequentur enim omnia prospera, si primis, que sunt Deo cariora, serventur...* Pro vestri cuius imperii salute geritur, quidquid pro quiete Ecclesiæ, vel sanctæ Religionis laboratur. Similia scripsit S. Leo Magnus episc. 75. ad Leonem Augustum. *Debet incunctanter advertere, regiam potestatem sibi, non solum ad Mundi regimen, sed maxime ad Religionis presidium esse collatam. Hac seculo menditent omnes supremæ potestates, & ob oculos habeant flagella que Prophetæ Hanani minatus est Asæ Regi Judæ, propterea quod contra Regem Israel in subsidium vocaverat Benadab Syriæ Principem. In tempore illo venit Hanani Propheeta ad Asæ Regem Judæ: & dixit ei: Quia habuisti fiduciam in Rege Syriæ, & non in Domino Deo tuo; idcirco evasit Syriæ exercitus de manu tua...* Stultè igitur existis: & propter hoc ex presenti tempore adversus te bella conjurgent. 2. Paralip. Mitto plura alla Scripturæ sanctæ testimonia.

VII. QUÆST. VI. Licitumne est Clericis, & Religiosis in bello iusto propria manu pugnare? RESP. Negat communis sententia. Clerici enim, & Religiosi à curis mundi segregati, divino cultui dicati sunt, ut pro fe, & populo Deo vota offerant, & animarum spiritualia negotia tractent. Hinc autem eorum præcipuo instituto recta adverserit bellica pugna. Urgente tamen necessitate defendendi patriam, & Religionis jurâ, lege naturali, & pietate in patriam, ad necessariam se armare defensionem valent. Immo Episcopi ipsi præesse suis Clericis, & Religiosis adversus Turcas, & infideles queunt, ut Religionem, & patriam propugnent. Rarò tamen occurrere existimo casum in quo iusta Religiosis occurrat belandi ratio. Nam absolute Christi Religio non armis, non pugna, sed mansuetudine, patientia, pace, & tolerantia defendenda est. Quare antequam Religio-

si arma capessant, sapientum virorum consilio opus est.

VIII. QUÆST. VII. Licitumne est Christianis captivis timore mortis periculis pro infidelibus pugnare, adversus Christianos? RESP. Negat communis sententia, si de bello directo, & immediato sermo sit adversus Christianos. Cum enim hoc bellum Religionis causa injustum sit, intrinsecum malum est sese tali pugne immiscere. Quare ejusmodi captivi nequeunt tormentis bellicæ explorare, naves gubernare, bombardas emittere ob metum mortis: quia hæc omnia in Christianorum cladem recidunt. De hoc viæ est disidium. Disputant verò num præfatis captivis Christianis licitum sit in Turcarum vicibus remigare, scalas apponere, propugnacula deferre, sulphur porrigere ob metum mortis. Adhuc plures, quod actiones istæ indifferentes sint, nulloque modo natura sua noxiæ, sed sola Turcarum malicia in Christianorum damnationem, & necem dirigantur. Verum hanc probare doctrinam nequeo. Actiones præfate indifferentes essent, dum in Lang campo bellum perageretur. At in vero & non ficticio bello actiones noxiæ sunt circumstantiis spectatis. Aliundè bellum injustum creditur: ergo præfate actiones licite christianis captivis sunt.

IX. QUÆST. VIII. Qui modus servandus in bello peragendo sit? RESP. Indiduo bello iusto, feligere Principes debent belli Duces non modo artis militaris peritos, verum etiam optimis moribus, integritate, & iustitia ornatos; ilique districte jubere ut milites in officio contineant, neque permittant, aut pro viribus tollent, quidquam sive in itinere, sive in bello fieri quod iustitiæ, & pietati repugnet, utque à Deo iustitiæ vindicæ imprimis expectent prosperum pugne christiano more peractæ eventum.

X. QUÆST. IX. Quanam sunt peccata que patraw in bello solent? RESP. Numera celi stellas, si potes. Cursum commuatora indicabo. Adversus iustitiam peccant, & ad restitutionem tendunt belli duces, si Principum suorum mandata transgrediantur, damna inferentes, quæ ad victoriam non conducunt: si militibus illicita solvere congruo tempore negligant: si in militum rapinas, stupra, depraedationes injustas non animadvertant, & pro viribus non impediunt, cum ad id ex officio adstringantur: si muneribus à civitatibus, pagisque acceptis, ne iidem onera tributorum imponant, aut ne in eorumdem domibus milites collocent, postea alias civitates & provincias, quæ munera illis non solvant, plus iusto gravant onerantque: si militum censum non compleant, fictitious milites substituents.

XI. Peccant milites, si castra deserant: si officii sui partes implere negligant, si peratæ stipendia accepta quidquam surripiant; si hostibus ultra jus, & fas incommoda inferant.

XII. QUÆST. X. Licitumne est in bello iusto innocentes homines permixtos occidere? RESP. Innocentes reputantur agricolæ, rustici, infantes,

res, mercatores, peregrini, feminae, advenæ, legati, & inter Christianos Religiosi, Sacerdotes, qui arma non stringunt ad præliandum. Hos occidere nefarium est, & inhumanaum, nisi ita permixti nocentibus forent, ut hi sine illis occidi non possent.

XIII. QUÆST. XI. Licitumne sunt repressalia? RESP. Repressalia sunt compensationes molorum quæ ab hostibus sunt illata. Ut liceant plura requiruntur. 1. ut legitima auctoritate Principis læsi fiant: 2. ut mala illata manifesta sint: 3. ut hostes, qui mala intulerunt, debitam compensationem dare detrectent: 4. ut non plus damni inferatur, quam receptum sit: 5. ut non fiant cum damno innocuum, & Sacerdotum.

XIV. Disputare Theologi solent utrum bellum instituire diebus festis licitum sit? Absolūtè non licet, & res de se pater. Ceterum bellum non instituitur, nisi opportunitate data. Porro si opportunitas occurrat die festo, tum necessitas urget. Idcirco longius hæc de re disputare non vacat.

DISSERTATIO II.

De Luxuria, ejusque speciebus.

CAPUT I.

Propositiones damnatæ ab Alexandro VII. & Innocent. XI.

I. Mollities, solomia, & bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infime: ideoque sufficit dicere in confessione, se procurasse pollutionem. Est 24. Alex.

II. Qui habuit copulam cum soluta, satisficit confessioni receptor, dicens, commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam. 25.

III. Est probabili opinio que dicit, esse tantum veniale adulterium habitum ob delectationem carnalem, & sensibilem que ex osculo oritur, seu iusto periculo consentus uterius, & pollutio in 40.

IV. Non est obligandus concubinarus ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarum, vulgò regalo, dum deserviat illa, nimis egre avertat vitam, & alia epulsu eglo mano concubinarium afferret, & alia famula nimis difficillè inveneretur. 41. Alex.

V. Tum clarum videtur fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, & solum esse malam, quia interdicitur, ut contrarium omnino rationi diffonium videatur. Est 48. Innoc.

VI. Adhuc iure naturæ prohibita non est. Unde si Deus cum non interdicisset, foret esse bona, & aliquandò obligatoria sibi mortaliter. Est 49.

VII. Copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium; ad hoc sufficit in confessione dicere, se esse fornicatum. 50.

VIII. Famulus qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem, & mulierem eidem subferret desiderio se clam, aperiendo januam, aut quid simile Tom. I.

cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metus notabilis detrimenti, puta ne à domino male tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur. 51.

IX. Potest aliquando absolvi qui in proxima occasione peccandi veniatur, quam potest, & non vult omittere; quinimò dicitur, & ex proposito querit, aut ei se ingerit. 61.

X. Proxima occasio peccandi non est fugiendus, quando causa aliqua utilis, aut benefica non fugienda occurrit. 62.

XI. Licitum est quereve indirectè occasionem proximam peccandi pro bono spiritali, vel temporali nostro, vel proximi. 63. Innoc.

CAPUT II.

Propositiones laxæ Casu sua un quorundam.

I. Rogas, utrum fornicatio, & pollutio, aut quæcumque alia non naturalis carnis commixtio, habita secretè in Ecclesia, sit sacrilegium, & hoc debeat in confessione explicari? Respondeo, esse probabile quod non. Caracuel in Regula. disp. 66. num. 1017. Vazquez in 1. 2. D. Thomæ quest. 72. disp. 98. cap. 6. num. 6. pag. 463.

II. Possunt famuli tuta conscientia mercari, aut pellicis mensis ministrare cibos non solum communes, sed & calidos, & provocantes ad venenum condire, & lectum privatam sternere. Consulto non solum cibos communes dixi, quia scio esse majorem difficultatem, si essent tales qui excitarent venenum. Tunc enim juxta aliquos Theologos deberent famuli à tali servitio desistere, ne in venenum illicitam cooperarentur indicet. At prudentiores credimus etiam tales cibos posse sine culpa condiri. Idem Caracuel in Theol. præter intent. tom. 4. præcep. 6. quest. 8. cap. 2. n. 1976.

III. Possunt lectam domino, & amafæ sternere citra culpam venialem, confosso Azorio, & Diana. Idem ibid. n. 2974.

IV. Non est peccatum mortale domicilio, & pellicæ aliàs rem habituris, aut lectum procurare hospitio, aut parere meliorem solito, aut floribus fulcire. Ratio est, quia aliud est fornicari, aliud meliorem in ipsa fornicatione habere delectationem in genere luxurie, aliud & omnino diversum, habere majorem requiem in genere commoditatis. Sanè hanc ultimam domino etiam fornicaturo procurare malum non est. Idem ibid. n. 2977.

V. Non est peccatum conducere pellicem in domum sui domini, tamen cum peccatorem prævidet. Idem ibid. n. 2981.

VI. Scio ex verbis amatoris securitaram pollutionem, vel ex curioso femine aspectu, vel ex nimia commestione, aut ebrietate. Non sit mortale? Docet Vazquez non esse, est peccata. P. Efcobar in Sum. tract. 1. exam. 8. cap. 3. n. 80.

VII. Circa verba quæsierim, an peccaret mortaliter qui feminam sollicitaret sine intentione